

Osloslørsopp *Cortinarius osloensis*

Rødlistet art

faktaark

Osloslørsopp *Cortinarius osloensis* er en okergul slørsopp som er knyttet til kalklindeskoger, en svært sjelden skogtype som har et tyngdepunkt i Norge. Osloslørsopp er funnet på 4 lokaliteter i indre Oslofjord-Ringerike-området, med sine største forekomster på Bygdøy i Oslo. Arten er ikke kjent utenfor Norge. Således er denne å betrakte som en av få norske endemismer blant sopp.

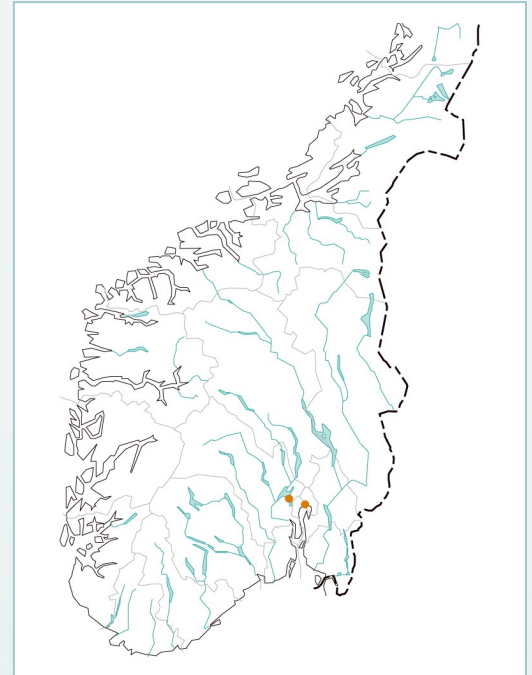
Status
Kategori kritisk truet (CR) på Norsk rødliste for arter 2010.

Kjennetegn

Osloslørsopp (*Cortinarius osloensis*) tilhører en gruppe slørsopper i underslekt *Phlegmacium* som har klebrig-slimete hattoverflate, en kantet knoll nederst på stilken, og innehold av gule anthraquinon-pigmenter. Osloslørsopp er karakterisert ved å ha en okergul hatt, blekgule skiver og stilke som ung, og nesten hvitt kjøtt. Arten har også tydelig gule slørrester på knollkanten, og har en markert jordaktig-støvaktig lukt. Nærstående er den sørlige arten *Cortinarius humolens* med liknende pigmentering, men med mer olivengulgrå fargetoner.

Utbredelse

Osloslørsopp er kjent fra 4 lokaliteter i indre Oslofjord-Ringerike-området. Det vil si, to og to av disse lokalitetene ligger svært nær hverandre med avstand ca. 100-300 m; typelokalitet og en nærliggende lokalitet på Bygdøy, Oslo; samt 2 nærliggende forekomster på Nes i Hole i Buskerud. Arten er kun funnet i Norge, til tross for at det er gjennomført en omfattende revisjon av denne slørsoppgruppen i store deler av Europa. Med dagens kunnskap er således arten å regne for endemisk for Norge/indre Oslofjord-Ringerike området. Artens habitat (kalklindeskog) har et europeisk tyngdepunkt i indre Oslofjordsområdet, noe som kan indikere at denne arten er en reell norsk endemisme. Men det er mulig at denne kan finnes meget fåtallig også i andre områder der det er innslag av lindeskog på kalk, og der arter med liknende habitat-krav er funnet (f.eks. fransk/sveitsisk Jura, Karlstejn i Tsjekkia). Uansett framtrer denne som en av de aller sjeldneste slørsoppene i Europa. Dagens forekomster antas å være relikter (rester) etter en større utbredelse i varmetida, da rike lindeskogene dekket langt større arealer enn i dag.

Kjent forekomst av osloslørsopp i Norge.

Biologi

Osloslørsopp er funnet i kalklindeskog der den danner mykorrhiza (symbiose) med lind, muligens også hassel. Alle de fire forekomstene er fra tørre kalk-knauser i (bratt)skråninger, der arten opptrer i moldblandet kalkgrus nesten uten humusdekke og med lite undervegetasjon.

De rike kalklindeskogene i pressområdene langs Oslofjorden utgjør en meget gammel og spesiell skogtype som i dag nesten ikke forekommer ellers i Europa. Kalklindeskogene representerer et utpreget "hotspot"-habitat med helt lokale ansamlinger av rødlistearter. Skogtypen huser bl.a. 22 slørsopper av underslekt *Phlegmacium* som i Norge bare opptrer innenfor de ca. 60 lokalitetene vi kjenner av denne skogtypen. Alle disse artene er rødlistet i de høyeste kategoriene kritisk truet (CR) eller sterkt truet (EN). Kalklindeskog er den naturtypen som huser flest truede sopparter i Norge.

Osloslørsopp er kun funnet i kalklindeskog.

Bestandsstatus

Den kjente norske bestanden er begrenset til to nærstående forekomster hhv. på Bygdøy og på Ringerike. Alle forekomstene er små og relativt individfattige, med fra 2 til ca. 7 kjente individer (hekseringer) pr. forekomst. Forekomsten på Dronningberget på Bygdøy har vært fulgt i over 20 år, og ser ut til å være stabil. Dronningberget er nå foreslått som naturreservat. Den nærliggende forekomsten i Reinsdyrlia har også status som høyt prioritert naturområde, og synes godt sikret mot inngrep. De to nærliggende forekomstene på Nes på Ringerike er ikke sikret, og den ene av dem var utsatt for en del (rydde-)hogst for noen år siden. Trolig har forekomsten overlevd dette, men det har ennå ikke vært mulig å verifisere.

Kalklindeskog finnes kun i Oslofjord-Mjøsområdet, og det virker svært lite sannsynlig at arten forekommer utenfor dette området i Norge. Kalklindeskogene er relativt godt undersøkt, og det antas at mørketallene for denne arten er små, dvs. at

det kun kan forventes noen få, ytterligere funn av arten, og da sannsynligvis i Oslo-Bærum-Asker.

Utbygging til veier og boligfelt, kalkbrudd, samt tråkkslitasje pga. fritidsbruk ansees som de viktigste trusselsfaktorene for disse kalklindeskogene, og dermed også for denne arten. Arten kan også være truet av omfattende hogstinngrep, særlig uttak av store lindetrær som synes å være viktig for denne og en del andre kalklindeskogsarter. Arten vil kunne ha et potensiale for å overleve på levende (linde-)røtter selv etter omfattende hogst, men kan bli negativt påvirket av sterk uttørring, samt endrete konkurranseforhold. Hovedforekomsten på Bygdøy har sannsynligvis vært storvokst lindeskog i mange hundre år.

Referanser

Bendiksen, E., Høiland, K., Brandrud, T.E. & Jordal, J.B. 1998 ("1997"). Truete og sårbare sopparter i Norge, en kommentert rødliste [Threatened and vulnerable fungi in Norway, an annotated red list]. Fungiflora, Oslo.

Brandrud, T.E. & Bendiksen, E. 2001. The Cortinari species of calciphilous Tilia-Corylus and Quercus-Corylus woodlands of Fennoscandia, outposts of the temperate Fagus and Quercus-Carpinus forest types of C. Europe. J. Journées Européennes Cortinaire 3: 105-113 [Engl. version].

<http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/prosjektark/2010/Brandrud%20Kalklindeskog%20ARKO%20Prosjektark.2010.pdf>